

SME ORGANICS

Interreg Europe

DIAGNOZA REGIONALĂ

Analiza lanțului de valoare

- de la agricultură ecologică la afaceri care valorifică materiile prime ecologice –

Regiunea de dezvoltare Nord-Vest

Această lucrare este elaborată de către experții ADR Nord-Vest
în colaborare cu membrii Comitetului Regional de Reprezentanți
în contextul proiectului **SME ORGANICS**

- **Creșterea competitivității IMMurilor active în sectorul ecologic -**

Proiectul este finanțat prin programul de cooperare teritorială INTERREG Europe

<https://www.interregeurope.eu/smeorganics/>

CUPRINS

Sumar executiv

Noțiuni introductive

1. CADRUL EUROPEAN

- 1.1. Istoric al agriculturii ecologice**
- 1.2. Legislația europeană**
- 1.3. Procedura europeană de certificare ecologică**
- 1.4. Situația actuală a sectorului ecologic în UE și tendințele pieței**
- 1.5. Politica Uniunii Europene de susținere a sectorului ecologic**

2. CADRUL NAȚIONAL

- 2.1. Agricultură ecologică în contextul sectorului agricol românesc**
- 2.2. Legislație**
- 2.3. Procedura de certificare ecologică**
- 2.4. Politici naționale de susținere a sectorului ecologic**

3. SITUAȚIA REGIONALĂ

- 3.1. Statistici**
- 3.2. Analiza lanțului de valoare**
 - 3.2.1. Producție**
 - 3.2.2. Procesare**
 - 3.2.3. Comercializare și marketing**
 - 3.2.4. Instruire și consultanță**
- 3.3. Analiza SWOT**

4. ANEXE

5. BIBLIOGRAFIE

Continut PARTEA I a

Sumar executiv	3
Consoțiul proiectului SME Organics	3
Noțiuni introductive.....	4
1. CADRUL EUROPEAN	7
1.1. Istoric al agriculturii ecologice	7
1.2. Legislație europeană.....	8
1.3. Procedura europeană de certificare ecologică	9
1.4. Situația actuală a sectorului ecologic în UE și tendințele pieței.....	11
1.5. Politica Uniunii Europene în sprijinul sectorului ecologic.....	20
Partea 1 a Sfârșit.....	28

Sumar executiv

Acest document a fost elaborat de experții Agenției de Dezvoltare Regională Nord-Vest, în colaborare cu reprezentanții Comitetului Regional de Reprezentanți (Anexa 1) în contextul proiectului **SME Organics - Enhancing SME competitiveness and sustainability in the organic sector**, finanțat prin programul European de cooperare Interreg Europe 2014-2020, apelul iulie 2015, componenta „Îmbunătățirea politicilor pentru creșterea competitivității IMMurilor”.

Obiectivul general al proiectului SME ORGANICS este îmbunătățirea politicilor suport pentru IMMuri pe lanțul valoric al produselor ecologice, prin elaborarea și apoi monitorizarea unor **Planuri de Acțiune Regionale (Organic Action Plans)** pentru fiecare dintre regiunile partenere. În acest scop va fi utilizată metodologia de elaborare a unei analize-diagnoză, dezvoltată prin implicarea organizațiilor active în sectorul ecologic/organic din aceste regiuni (prin constituirea **Comitetului Regional de Reprezentanți**), prin aportul partenerilor proiectului și prin schimbul de bune practici între inițiative, măsuri și strategii ale regiunilor membre în consorțiu.

Această **analiză-diagnoză regională** își propune prezentarea situației reale privind agricultura ecologică și industriile care utilizează prin procesare materii prime ecologice, încadrarea în contextul național și european, precum și analiza punctelor tari și slabe, a oportunităților și amenințărilor cu care se confruntă domeniul în ansamblu, în special la nivel regional, precum și analiza lanțului de valoare. Prin analizarea în paralel a măsurilor și facilităților disponibile în cadrul sectorului, concluziile analizei vor fi rafinate prin întâlniri regionale și se vor transpune în propuneri de acțiuni și măsuri care să vină în sprijinul actorilor din domeniu (fermieri/ferme, procesatori, comercianți, furnizori de servicii suport) prin elaborarea unui **Plan de Acțiune Regional** pentru lanțul valoric al sectorului ecologic și formularea de recomandări de politic publice pentru programele europene și naționale care se adresează întreprinderilor care activează în aceste sectoare.

În susținerea elaborării unei analize comparative, la nivelul consorțiului european va fi realizată o analiză-cadru, susținută de recomandări specifice și comune. Consorțiul proiectului cuprinde parteneri cu o reală expertiză în domeniu, din întreaga Europă și beneficiază de consilierea celui mai important for la nivel european în domeniul agriculturii ecologice, respectiv **IFOAM-EU, Institutul Internațional pentru Agricultură Organică** cu sediul la Bruxelles.

Consoțiul proiectului SME Organics

este format din:

- **Coordonator:** Agenția de Dezvoltare a Regiunii Navarra din Spania
- **Partener suport:** Institutul Internațional pentru Agricultură Organică IFOAM-EU din Belgia
- **Parteneri:**
 - Guvernul Regiunii Navarra prin Departamentul de Dezvoltare Rurală, Mediu și Administrație Publică
 - Institutul Elvețian de Cercetare pentru Agricultură Ecologică – FiBL
 - Institutul Mediteranean de Agronomie din Bari - CIHEAM MAIB
 - Asociația INTERBIO a Regiunii Aquitaine Limousin Poitou-Charentes din Franța
 - Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest din România
 - Guvernul Regiunii Puglia din Italia
 - Guvernul Regiunii Lodzkie din Polonia
 - Universitatea de Științe Aplicate din Seinäjoki, Finlanda
 - Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie din Regiunea Lombardia din Italia.

Noțiuni introductive

„ecologic” = „organic” = „biologic”

Uniunea Europeană

Fiecare stat membru al Uniunii Europene a fost liber să opteze¹ pentru utilizarea unuia dintre acești termeni (uneori chiar doi). Spre exemplu, termenul de *organic* este utilizat în Marea Britanie și Olanda, *biologic* în Franța și Italia, *ecologic* în Danemarca, Polonia dar și România.

„agricultură ecologică” = „agricultură organică” = „agricultură biologică”

Agricultura ecologică² reprezintă un sistem de producție care susține bunăstarea solurilor, a ecosistemelor și a oamenilor. Aceasta are la bază sistemele ecologice, biodiversitatea și ciclurile de viață adaptate condițiilor locale, în locul utilizării substanțelor chimice cu efecte adverse. Agricultura ecologică combină tradiția, inovația și știința în beneficiul mediului înconjurător și promovează relațiile echitabile precum și o calitate bună a vieții tuturor celor implicați în lanțul agro-alimentar: producători, procesatori, distribuitori, comercianți și consumatori.

Conform definiției din Codex Alimentarius³ elaborat în 1962 de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) și Organizația Mondială a Sănătății (OMS), agricultura ecologică reprezintă “un sistem integral de gestionare a procesului de producție, care contribuie la sprijinirea și consolidarea rezistenței agrosistemului, incluzând biodiversitatea, ciclurile biologice și activitatea biologică a solului”.

Agricultura ecologică a apărut din numeroase motive, în primul rând datorită conștientizării oamenilor de știință cu privire la impactul agriculturii intensive asupra mediului și asupra sănătății populației prin consumul de produse provenite din agricultura care utilizează chimicale. În același timp s-a produs și o conștientizare a consumatorilor cu privire la o alimentație mai sănătoasă, precum și o creștere a responsabilității față de mediul înconjurător, ceea ce a contribuit în final la apariția fermelor ecologice.

¹ Utilizarea termenilor referitori la producția ecologică în țările comunitare conform articolului 23, alineatul (1) al REGULAMENTULUI (CE) NR. 834/2007 AL CONSILIULUI

² Definiție aprobată Adunarea Generală a IFOAM în iunie 2008.

³ Codex Alimentarius, sau „codul hranei”, este o colecție de norme (standarde) alimentare internațional adoptate, sub forma de recomandare, prezentate într-o manieră unitară, furnizând astfel un punct de referință unic la nivel internațional, care se utilizează în mod facultativ în relațiile comerciale, menite să protejeze sănătatea consumatorilor și să asigure practici oneste în domeniul comerțului alimentar.

Tehnicile utilizate în agricultura ecologică au la bază obiective și principii specifice, care asigură armonia dintre agricultor și natură prin menținerea și ameliorarea florei și faunei solului, a fertilității sale naturale, a stabilității și diversității acestuia pentru a preveni și combate tasarea și eroziunea lui, precum și hrănirea plantelor prin ecosistemul solului. Metodele producției ecologice utilizează tehnici agronomice bazate pe folosirea rațională a resurselor naturale, precum rotația culturilor, culturi intercalate fixatoare de azot, îngrășământ animal, composturi verzi, control biologic al dăunătorilor, soiuri locale de plante rezistente la boli etc. **Conceptul de sol ca sistem viu** este unul central în agricultura ecologică. Ceea ce este extras din sol trebuie pus înapoi pentru a asigura durabilitatea sistemului agricol. O mare importanță se acordă ciclului nutrienților, protecției mediului, biodiversității și bunăstării animalelor.

Într-o fermă ecologică se interzice utilizarea fertilizanților și a pesticidelor de sinteză, a stimulatorilor și regulatorilor de creștere, a hormonilor, antibioticelor și a organismelor modificate genetic.

În procesarea alimentelor certificate ecologic se restricționează folosirea aditivilor, a substanțelor complementare și a substanțelor chimice de sinteză.

Metodele de producție ecologică utilizate în obținerea produselor trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ✓ respectarea principiilor producției ecologice;
- ✓ neutilizarea de : fertilizatori și amelioratori ai solului, pesticide, materiale furajere, aditivi alimentari, ingrediente pentru prepararea alimentelor, substanțe folosite în alimentația animalelor, substanțe ajutoare pentru pregătirea furajelor, produse pentru curățarea și dezinfectarea adăposturilor pentru animale și a altor produse decât a celor permise să fie folosite în agricultura ecologică;
- ✓ folosirea de semințe sau material vegetativ săditor obținut prin metode de producție ecologică.

Principiile de bază ale producției agroalimentare ecologice sunt:

- ✓ eliminarea oricărei tehnologii poluante;
- ✓ realizarea structurilor de producție și a assolamentelor, în cadrul cărora rolul principal îl dețin rasele, speciile și soiurile cu înaltă adaptabilitate;
- ✓ menținerea continuă și ameliorarea fertilității naturale a solului;
- ✓ integrarea creșterii animalelor în sistemul de producție a plantelor și produselor din plante;
- ✓ utilizarea economică a resurselor energetice convenționale și înlocuirea acestora în mai mare măsură prin utilizarea rațională a produselor secundare refofosibile;
- ✓ aplicarea unor tehnologii atât pentru cultura plantelor, cât și pentru creșterea animalelor, care să satisfacă cerințele speciilor, soiurilor și raselor.

Principalul obiectiv al agriculturii ecologice este de a obține produse agricole sănatoase și sigure pentru consumatori, având în vedere și protecția mediului. Mențiunea de "Produs ecologic" garantează ca acel produs este rezultatul unui mod de producție care exclude utilizarea produselor chimice de sinteză și protejează mediul înconjurător.

Agricultura ecologică combină tradiția, inovația și știința în beneficiul mediului, deoarece oferă produse de înaltă calitate și contribuie la creșterea interesului față de mediul rural pentru toate partile implicate, fiind un actor-cheie al dezvoltării durabile.

Conform celui mai reprezentativ organism al sectorului la nivel mondial, partener suport în proiectul SME Organics, (IFOAM - Institutul Internațional pentru Agricultură Ecologică din Belgia), patru **principii fundamentale** caracterizează agricultura ecologică:

principiul sănătății
principiul ecologiei
principiul corectitudinii
principiul siguranței

**AGRICULTURA
ECOLOGICĂ**
BUNĂ PENTRU NATURĂ,
BUNĂ PENTRU TINE.

O informare adecvată în privința normelor de producție și procesare, o înțelegere a întregului sistem care sta la baza certificărilor acordate, conferă în final încredere consumatorului care decide, informat, să caute și să achiziționeze produsele ecologice.

Informarea adecvată cu privire la lipsa aditivilor, a îngrășămintelor chimice periculoase, a erbicidelor și pesticidelor produse sintetic, în asintonie cu un stil de viață sănătos, trend aflat în continuă creștere, la modul justificat. Într-o piață dominată de E-uri sub formă de arome, potențatori, condimente, coroborat cu industria alimentară ale cărei norme sunt puse de multe ori sub semnul îndoielii, piața produselor ecologice poate reprezenta o opțiune sigură, pentru sănătatea noastră și a copiilor noștri.

CADRUL EUROPEAN

- 1.1. Istoric al agriculturii ecologice
- 1.2. Legislație europeană
- 1.3. Procedura europeană de certificare ecologică
- 1.4. Situația actuală a sectorului ecologic în UE și tendințele pieței
- 1.5. Politica Uniunii Europene de susținere a sectorului ecologic

1.1. Istoric al agriculturii ecologice

Agricultura ecologică are rădăcini istorice adânci, îndeosebi ca îndeletnicire practică, toate marile civilizații umane (mesopotamiană, arabă, greacă, romană, chineză) clădindu-se pe o agricultură nepoluantă, fără îngrășăminte chimice și pesticide de sinteză.

Izvoarele contemporane ale agriculturii ecologice sunt reprezentate de patru curente apărute în Europa între anii 1920 – 1960, imediat după începerea procesului de industrializare a agriculturii și declanșarea „revoluției verzi”:

- **Agricultura biodinamică** - a apărut în Germania în anul 1924 sub impulsul lui Rudolf Steiner, care combină înțelegeri holistice și spirituale ale naturii, cu ferma în interiorul acesteia, unde natura este un organism independent de dezvoltare, care ține la minimum intrările externe; se folosește prepararea biodinamică, iar cerințele includ, printre altele, armonia cu ritmurile cosmice (ritmurile soarelui, lunii, plantelor și stelelor influențează creșterea plantelor iar prin planificarea în timp a activităților de arat, semănat și recoltat, fermierul poate influența recoltele în avantajul său), comerț onest și promovarea relațiilor economice asociative între producători, procesatori, comercianți și consumatori.
- **Agricultura organică** - a apărut în Marea Britanie în anul 1940, și se bazează pe teoria dezvoltată de către Sir Albert Howard și Lady Eve Balfour
- **Agricultură organobiologică** - a fost dezvoltat în Elveția de către Hans Peter Rusch și H. Muller.
- **Agricultura biologică** - C. Lemaire și J. Boucher în Franța, fondatorii școlii de „agricultură biologică”.

Aceste patru curente au contribuit semnificativ la apariția acestui sistem de producție, însă agricultura ecologică s-a dezvoltat foarte mult după cel de-al Doilea Război Mondial.

- **Permacultura** – concept apărut în 1978, susținut de Masanobu Fukuoka din Japonia, J.J. Rodale din SUA, Bill Mollison și David Holmgren din Australia, reprezintă un tip de agricultură cu față umană, care are drept obiectiv ameliorarea producției pe timp îndelungat, cu un consum energetic redus; se bazează pe tradiția agricolă din zonă, pe îngrășăminte naturale, pe diversitatea biologică a plantelor cu rol alimentar și pe respingerea totală a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor. Permacultura încurajează diversitatea speciilor, integrarea agriculturii cu zootehnia, amenajarea pădurilor și ingineria peisajelor. Se poate practica cu prioritate în zonele cu soluri acide sau semiaride, pe terenurile pietroase sau umede, are un caracter extensiv și caută soluții inedite de restructurare a agriculturii și de remediere a crizei ecologice.

Scurt istoric al inițiativelor privind agricultura ecologică în Europa:

- **1946:** se înființează Asociația Solului din Marea Britanie, care avea să fie sursa primelor standarde organice/ecologice, publicate în **1967**;
- **1972:** se înființează Federația Internațională a Mișcărilor de Agricultură Organică IFOAM la Versailles, Franța;

- **1973:** înființarea Institutului de Cercetare pentru Agricultură Organică din Elveția (FiBL, partener SME Organics), care este în prezent cel mai mare institut de cercetare pentru agricultura ecologică din lume;
- **1975:** se înființează prima fundație din Europa dedicată agriculturii ecologice, Fundația “Ecologie și Agricultură”, în Germania;
- **Anii '80:** se înființează majoritatea asociațiilor și organizațiilor pentru agricultură ecologică și se publică standardele de bază IFOAM;
- **1981:** prima lucrare științifică din România pe aceasta temă, scrisă de Petre Papacostea și intitulată “Agricultura biologică”
- **1985:** Franța este prima țară care adoptă legislația cu privire la agricultura ecologică;
- **1990:** are loc prima expoziție de agricultură ecologică în Germania, la Nuremberg; astăzi, Biofach este cea mai mare expoziție de profil din Europa/lume
- **1991:** înființarea Grupului regional IFOAM al Uniunii Europene (IFOAM-EU, partener SME Organics) ;
- **1991:** prima reglementare europeană (Regulamentul UE 2092/91) cu privire la agricultura ecologică, care devine lege în 1993;
- **1992:** acordarea primelor măsuri de sprijin financiar pentru agricultura ecologică în UE (prin Regulamentul UE 2078/92) și demararea programului IFOAM de acreditare;
- **1995:** lansarea în Danemarca a primului Plan de Acțiune pentru Agricultură Ecologică din Europa/lume;
- **1999:** primele măsuri de sprijin financiar pentru agricultura ecologică incluse în Regulamentul UE privind Dezvoltarea Rurală nr. 1257/1999
- **1999:** prima reglementare a produselor agricole ecologice de origine animală (prin Regulamentul CE nr. 1804/19.07.1999) și adoptarea liniilor directoare ale Codex Alimentarius
- **2000:** lansarea Agendei 2000 pentru UE la Copenhaga, în care se prevăd măsuri de sprijin financiar pentru agricultura ecologică
- **2004:** Primul Plan European de Acțiune pentru Agricultură Ecologică (din mai 2001, la Copenhaga, se fac primii pași pentru adoptarea unui astfel de plan)
- **2014:** Cel de-al doilea Plan European de Acțiune pentru Agricultură Ecologică

1.2. Legislație europeană

Domeniul agriculturii ecologice este reglementat la nivelul Uniunii Europene începând cu anul 1991, prin **Regulamentului (CEE) nr. 2092/1991** privind metoda de producție agricolă ecologică și indicarea acesteia/ etichetarea pe produsele agricole și alimentare. Acesta a fost abrogat în 2007 prin **Regulamentul european (CE) nr.834/2007** și normele de aplicare din **Regulamentul european (CE) nr.889/2008** aflate și în prezent în vigoare cu modificările subsecvente, privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, stabilirea cerințelor de bază cu privire la producția, etichetarea și controlul produselor ecologice în sectorul de producție vegetală și animalieră.

- **REGULAMENTUL (CE) nr. 889/2008** de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului privind **producția ecologică și etichetarea produselor ecologice și controlul**, cu modificările și completările următoare:
 - **REGULAMENTUL (CE) nr. 710/2009** de modificare a Regulamentului (CE) nr. 889/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește stabilirea de norme detaliate privind **producția ecologică de animale de acvacultură și de alge marine**
 - **REGULAMENTUL (CE) nr. 271/2010** al Comisiei de modificare a Regulamentului (CE) nr. 889/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește **utilizarea logo-ului comunitar pentru producția ecologică în Uniunea Europeană**

- REGULAMENTUL (UE) nr. 392/2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 889/2008 în ceea ce privește **sistemul de control al producției ecologice**
- REGULAMENTUL de punere în aplicare (UE) nr. 673/29.04.2016, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 889/ 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/ 2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice în ceea ce privește producția ecologică, etichetarea și controlul; stabilește, printre altele, norme de producție detaliate pentru algele marine. **Anexa I** la Regulamentul (UE) 2016/ 673 înlocuiește Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 889/ 2008 iar **Anexa III** la Regulamentul (UE) 2016/ 673 înlocuiește Anexa VIII a Regulamentului (CE) nr. 889/ 2008
- REGULAMENTUL (CE) nr. 1235/2008 AL COMISIEI de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește **regimul de import al produselor ecologice din țări terțe**
 - REGULAMENTUL (CE) nr. 537/2009 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1235/2008, în ceea ce privește **lista țărilor terțe** din care trebuie să provină anumite produse agricole obținute prin metode de producție ecologică, pentru a putea fi comercializate în Comunitatea Europeană
 - REGULAMENTUL (UE) nr. 586/2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1235/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește **regimul de import al produselor ecologice din țări terțe** și de derogare de la Regulamentul (CE) nr. 1235/2008 în ceea ce privește **data transmiterii raportului anual**
 - REGULAMENTUL (UE) nr. 567/2013 de rectificare a Regulamentului (CE) nr. 1235/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește **regimul de import al produselor ecologice din țări terțe**

Legislație colaterală:

- REGULAMENTUL (CE) nr. 3/2008 al Consiliului privind **acțiunile de informare și promovare pentru produsele agricole** pe piața internă și în țările terțe (cu specificații privind agricultura ecologică) și REGULAMENTUL (CE) nr. 501/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 3/2008 al Consiliului privind acțiunile de informare și promovare pentru produsele agricole pe piața internă și în țările terțe
- REGULAMENTUL CE nr. 178/2002 privind sistemul obligatoriu de trasabilitate a alimentelor

1.3. Procedura europeană de certificare ecologică

Primul logo al agriculturii ecologice a fost lansat la sfârșitul anului 1990 și s-a folosit voluntar în UE doar de către producătorii ale căror sisteme de producție și produse au fost inspectate de organismele de inspecție și a reieșit că au corespuns cerințelor regulamentului UE 2092/91. De asemenea, acest logo a fost folosit numai dacă produsele ecologice conțineau, cel puțin, 95% ingrediente ecologice și dacă aceste produse au fost procesate, ambalate și etichetate în U.E. sau în alte țări non – U.E. care au un sistem de inspecție echivalent.

Începând de la 1 iulie 2010, logo-ul din 1990 nu mai poate fi folosit, fiind înlocuit de simbolul frunzei.

REGULAMENTUL (CE) nr. 271/2010 reglementează **utilizarea logo-ului comunitar pentru producția ecologică în Uniunea Europeană**. Utilizarea acestuia este reglementată prin Art. 57 din Regulamentul (CE) 889/2008 al Comisiei. Astfel, începând din anul 2012, aplicarea logoului UE pe produsele

alimentare preambalate este obligatorie, utilizarea acestuia rămânând opțională pentru produsele importate.

Folosirea logoului comunitar UE trebuie să fie însoțită de indicarea locului de producere a materiilor prime agricole. Această indicație poate fi de forma 'UE', 'non-UE' sau/și numele statului membru UE sau din afara UE, unde au fost obținute produsul sau materiile prime ale acestuia. Logoul comunitar oferă recunoașterea produselor certificate ecologic în întreaga Uniune Europeană. Informații cu privire la modul de aplicare al logoului comunitar pe etichetele produselor agroalimentare ecologice se regăsesc în **manualul de utilizare al logoului comunitar**.

Logo-ul comunitar, simbolul ecologic/organic, este o siglă comună care este protejată, fiind interzisă a fi aplicată pe non-produse organice pe teritoriul Uniunii Europene. Obiectivul principal al introducerii și utilizării logo-ului comunitar este de a face produsele organice mai ușor de identificat de către consumatori și de a asigura în același timp o uniformizare a comerțului de produse ecologice pe Piața Unică Internă, în condițiile în care majoritatea statelor utilizau deja logo-uri naționale în acest sens. Acest lucru îmbunătățește concurența loială pe piață, și totodată oferă o informare adecvată pentru protecția consumatorului.

În cazul României, sigla națională „ae”, specifică produselor ecologice, este opțională alături de sigla comunitară , și sunt folosite pentru a completa etichetarea, în scopul identificării de către consumatori a produselor obținute în conformitate cu metodele de producție ecologică.

Regulile de etichetare au rolul de a facilita controlul de către autoritățile și organismele desemnate sau recunoscute în conformitate cu reglementările în vigoare. De asemenea, au rolul de a clarifica obligațiile agenților economici în ce privește marcajul produselor ecologice pe care le produc.

Fiecare stat are propriile instituții responsabile de sistemul de certificare, astfel încât certificarea se realizează în statul membru, conform regulilor uniforme stabilite pe baza regulamentelor europene.

În România, controlul și certificarea produselor ecologice este asigurată în prezent de **organisme de inspecție și certificare** private, aprobate în prealabil de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, pe baza criteriilor de independență, imparțialitate și competență stabilite în Ordinul MADR 954/31.10.2016, care modifică și completează Ordinul MADR nr. 181/2012 pentru aprobarea regulilor privind organizarea sistemului de inspecție și certificare, de aprobare a organismelor de inspecție și de certificare și supraveghere a activității organismelor de control. Aprobarea de către MADR a organismelor de inspecție și certificare este precedată, în mod obligatoriu, de acreditarea acestora, în conformitate cu standardul SR EN ISO/CEI 17065:2013 care înlocuiește norma europeană EN ISO 45011:1998, emisă de un organism abilitat în acest scop.

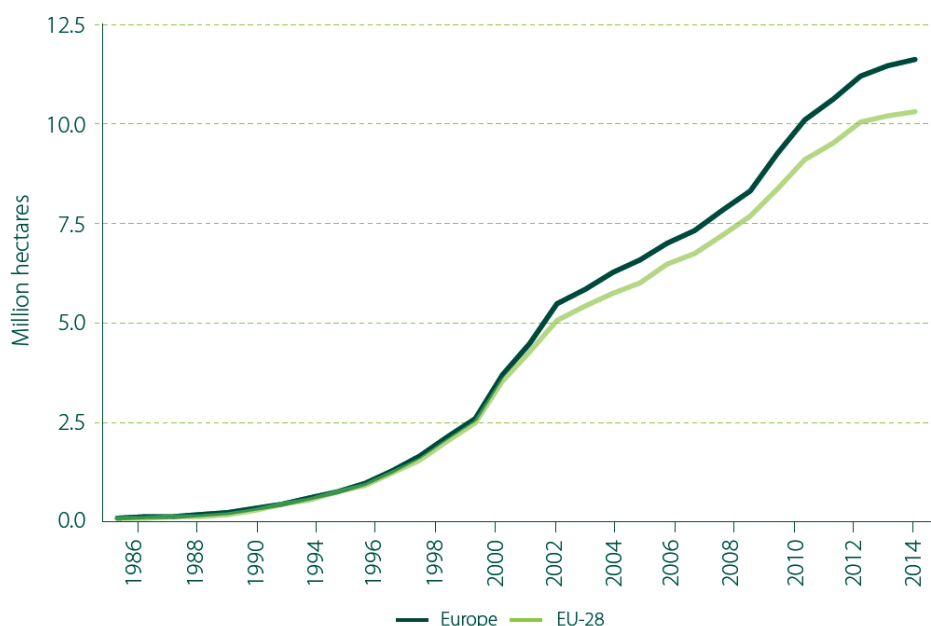
Conversia la agricultura ecologică reprezintă perioada de timp în care se face trecerea de la sistemul de agricultură convențională la sistemul de agricultură ecologică. Pe parcursul acestei perioade se aplică regulile specifice agriculturii ecologice. Perioada de conversie trebuie să fie suficient de îndelungată pentru a crește semnificativ fertilitatea solului și pentru a restabili echilibrul ecosistemului. În urma procesului de conversie, terenul, culturile agricole, recolta și animalele trebuie să capete calitățile specifice producției ecologice.

În urma controalelor efectuate de organismele de inspecție și certificare, după expirarea perioadei de conversie de la agricultura convențională la cea ecologică, operatorii care au respectat regulile de producție/procesare/comercializare vor primi certificatul de produs/teren ecologic și își vor putea eticheta produsele cu mențiunea „ecologic”. Pe eticheta aplicată unui produs ecologic sunt obligatorii următoarele mențiuni: referire la producția ecologică, siglele, numele și codul organismului de inspecție și certificare care a efectuat inspecția și a eliberat certificatul de produs ecologic.

1.4. Situația actuală a sectorului ecologic în UE și tendințele pieței

Agricultura ecologică devine treptat un fenomen global, fiind practică acum pe aproximativ 37,2 milioane hectare în peste 160 de țări. La nivel mondial, liderul absolut este Australia, cu 12 milioane de hectare.

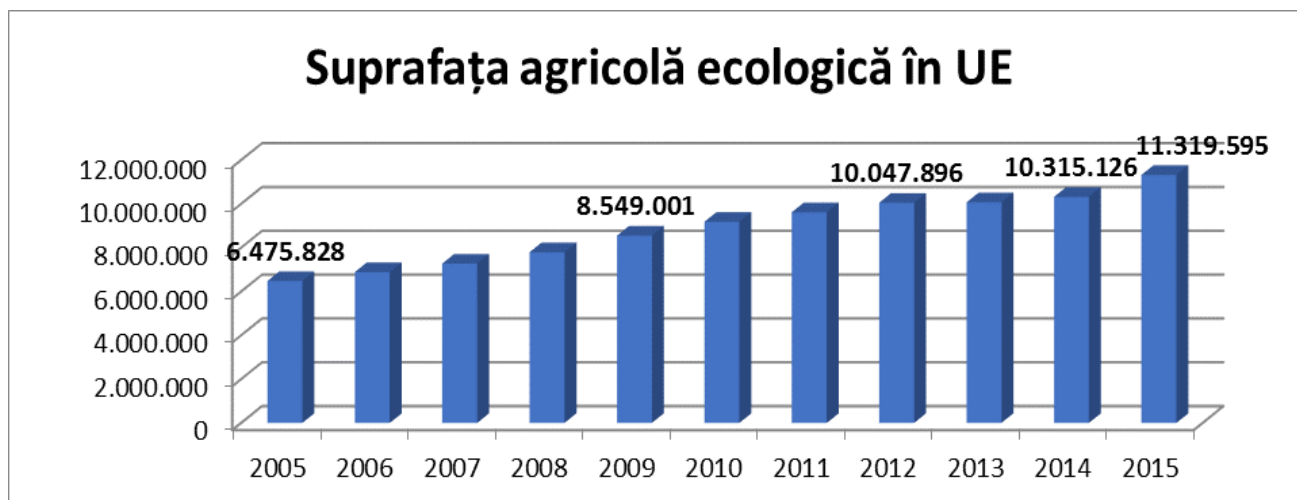
În ultimii treizeci de ani, în Europa s-a înregistrat o creștere dinamică a suprafețelor de terenuri agricole ecologice, legislația europeană aferentă fiind introdusă începând cu anul 1991.

Grafic: Creșterea suprafețelor terenurilor agricole ecologice în Europa, 1985-2014

Sursa: Lampkin, Nic, anchete FiBL-AMI 2006-2016 și sondaje OrganicDataNetwork 2013-2015 (Willer et al. 2016).

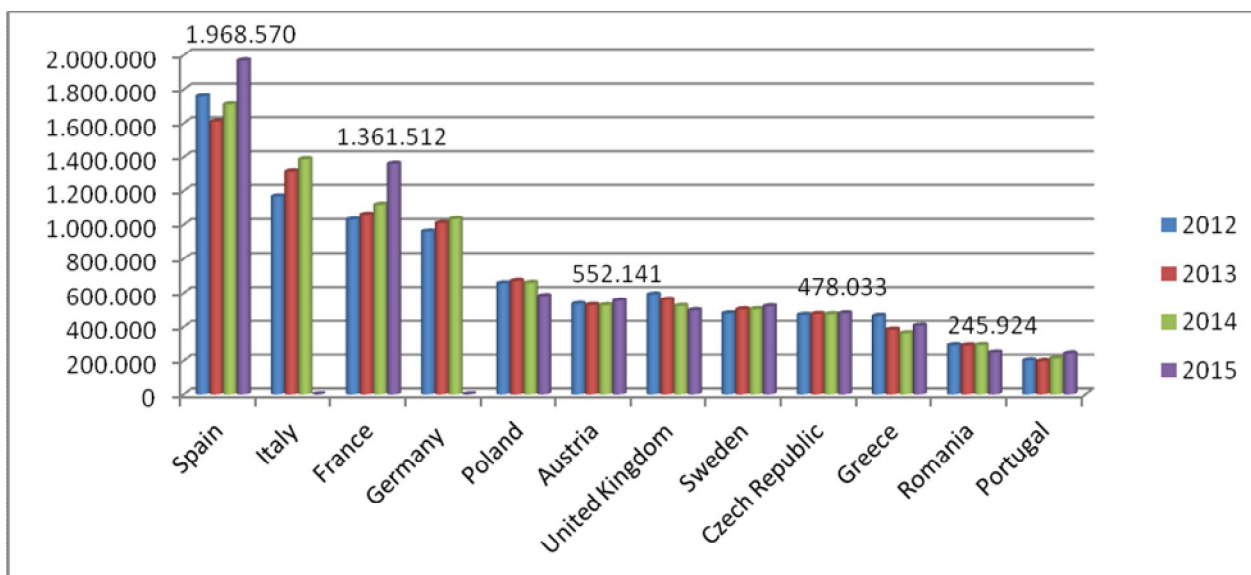
În statele Uniunii Europene, sectorul ecologic a înregistrat o dezvoltare rapidă în ultimele decade. Conform datelor Eurostat, UE-28 a avut în 2015 o suprafață totală de 11,3 milioane de hectare cultivate ca fiind ecologice (certIFICATE ecologic sau aflate în conversie), în ultimii 10 ani înregistrându-se practic o dublare a acestor suprafețe (de la 5,7 milioane hectare în 2002).

Grafic: Dinamica suprafeței agricole certificate ecologic în statele Uniunii Europene, între 2005-2015

Sursa: date Eurostat

Cele mai mari suprafețe certificate ecologic se regăsesc în Spania, cu aproape 2 mil de ha în anul 2015 (17,7% din EU-28), urmată de Italia cu cca 1,4 mil ha (13,4% din EU-28), apoi Franța cu cca 1,3 mil ha (12,2% din EU-28), Germania cu cca 1 mil de ha (9,5% din EU-28), Polonia cu cca 0,5 mil ha. Suprafețele ecologice care se regăsesc în cele 4 state din topul clasamentului (Spania – Italia – Franța – Germania) totalizează peste 50% din totalul suprafețelor ecologice din Uniunea Europeană. În ultimii ani, România se plasează pe locul 11 în ierarhia europeană, cu 245.942 ha în 2015, suprafață aflată în descreștere începând din anul 2012.

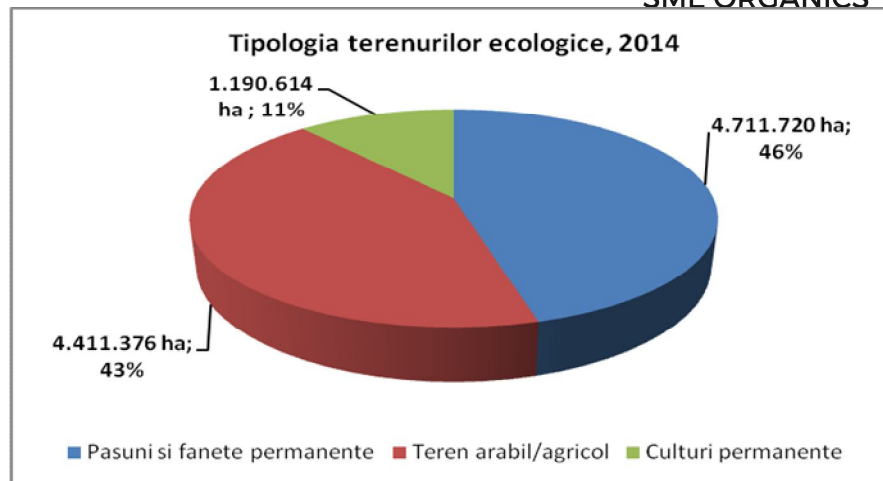

Grafic: Ierarhia statelor europene cu cele mai mari suprafețe agricole ecologice, în dinamică, între 2012-2015;
Sursa: date Eurostat

În ultimii 4 ani (2012-2015), în toate statele europene suprafețele certificate ecologic au înregistrat creșteri (cele mai mari în Franța cu cca. 330.000 ha, Italia cu cca. 220.000 ha și Spania cu cca. 210.000 ha), cu excepția României, Marii Britanii, Greciei, Olandei și Luxembour, unde datele statistice semnalează descreșteri ale suprafețelor certificate. Dintre toate statele europene, Grecia a înregistrat scăderea cea mai drastică cu 12% între 2012-2015 (cca.55.500 ha , dar sunt semnale că în Grecia situația se revigorează, întrucât s-a înregistrat creștere de 12% între ultimii doi ani 2014-2015), urmată de România cu cca 15% (scădere de aprox. 43.000 ha - datorată cel mai probabil obligativității de reînnoire anuală a certificatului ecologic) și Marea Britanie cu o scădere de cca 16% (aprox. 25.500 ha).

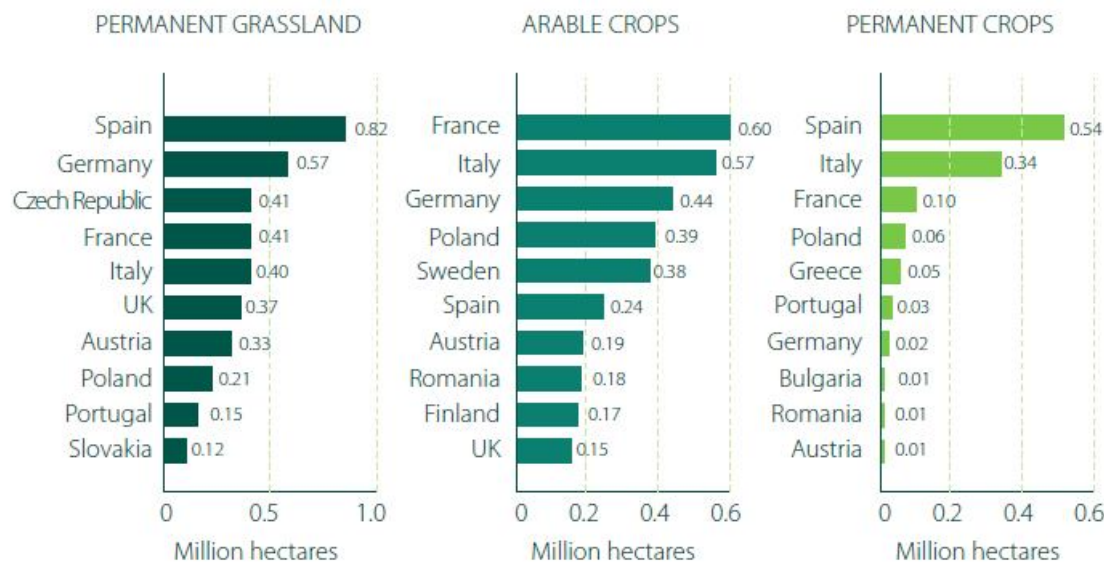
Cu toate că suprafața agricolă certificată ecologic s-a dublat în ultimii 10 ani în Uniunea Europeană, în anul 2014 suprafața organică în ansamblu reprezenta în medie aproape 6% (5,91%) din totalul suprafeței agricole utilizate în Europa, procent aflat în continuă creștere (de la 3,6% în 2004). Statele UE care au cea mai mare **pondere a raportului dintre suprafețele ecologice și total suprafețe agricole utilizate** sunt Austria (cca 19%), Suedia (16,5%), Estonia (16,25%), Cehia (13,5%), Italia (11,5%), Letonia (10,8%). În Europa, lider la acest indicator este Liechtenstein, cu cea mai mare pondere de terenuri agricole ecologice din totalul terenurilor agricole ale țării, cu un procent de 31%. România se regăsește din prisma acestui indicator pe ultimele locuri, cu o medie de doar 2,22%, urmată doar de Irlanda cu 1%, Bulgaria cu 1,3% și Malta cu 0,31%.

Cele mai multe suprafețe ecologice în UE sunt reprezentate de pășuni și fânețe permanente (cca 45,5%), urmate foarte aproape de terenurile arabile (cca 43%) și apoi de culturile permanente (cca 11,5%).

Grafic: Ponderea tipurilor de terenuri certificate ecologic în statele Uniunii Europene, 2014; prelucrări Eurostat

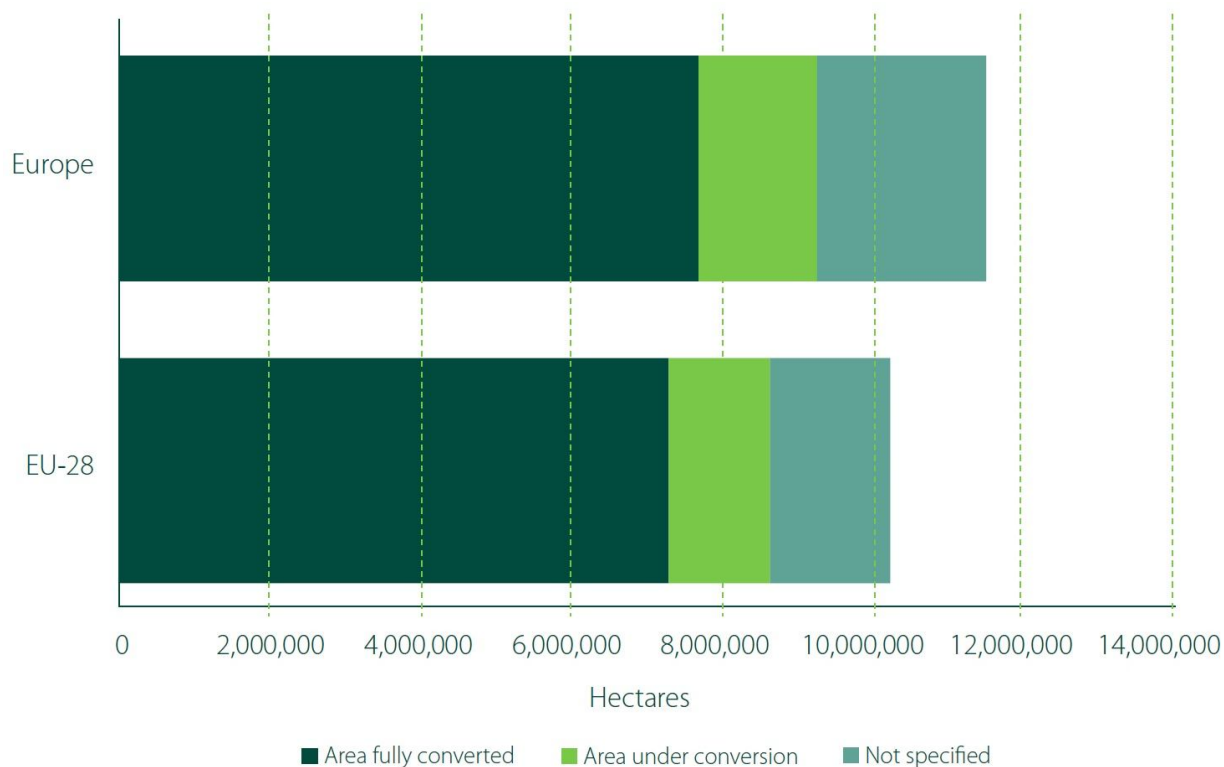
Clasamentul statelor europene în funcție de tipurile de teren certificate ecologic se regăsește în graficul de mai jos, astfel ca Spania deține cele mai întinse pășuni și fânețe precum și culturi permanente din UE iar Franța cele mai mari suprafețe cultivate ecologic (culturi agricole).

Grafic: Top primele 10 tari din EU-28 în 2014 cu cele mai mari suprafețe de terenuri certificate ecologic

Sursa: anchete FiBL-AMI 2016 bazate pe date Eurostat și baze de date naționale

Suprafețele aflate în conversie spre sistemul de agricultură ecologică diferă în funcție de an. Astfel, la nivelul UE-28, în perioada 2007-2009 suprafețele în conversie au fost între 1,5 mil ha – 2,1 mil ha anual (între 20-25% din totalul suprafețelor înregistrate ca fiind ecologice și în conversie). În anul 2014, suprafețele în conversie au fost de cca 1,4 mil ha (13,5% din total înregistrat în 2014), divizate astfel: aproape 0,5 mil. ha de pajiști permanente, 0,52 mil. ha teren arabil (0,6 milioane în Europa) și 0,27 mil. ha de culturi permanente (0,36 mil. în Europa).

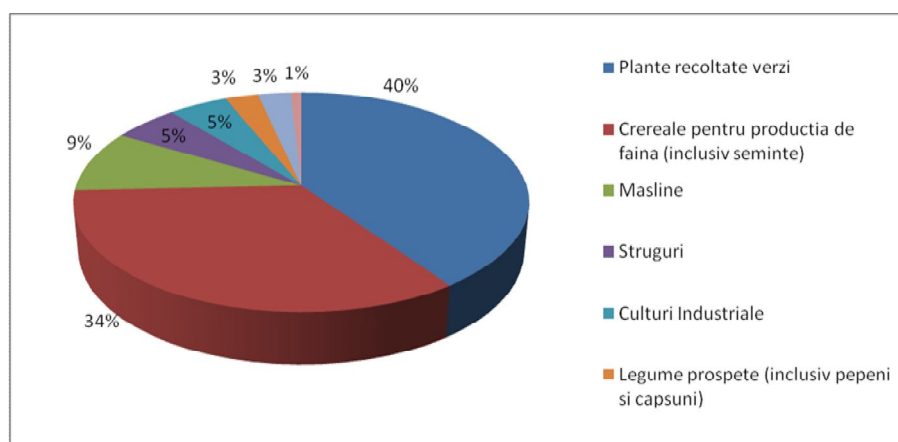

Grafic: Conversia suprafețelor terenurilor agricole ecologice în Europa, 2014

Sursa: anchete FiBL-AMI 2016 bazate pe surse Eurostat și surse naționale

În UE, suprafața agricolă aflată în conversie a crescut cu mai mult de 300.000 de hectare în 2014, comparativ cu 2013, ceea ce reprezintă cea mai mare creștere generală a suprafețelor terenurilor agricole ecologice din perioada 2008-2009, când s-a înregistrat o creștere de 540.000 ha. În 2014, țările care au înregistrat cele mai mari suprafețe agricole în conversie sunt Spania, Italia, Franța, Polonia, **România** și Turcia, astfel că o creștere majoră a ofertei de produse ecologice poate fi de așteptat din aceste țări în viitorul apropiat.

Din categoria culturilor agricole (terenuri arabile), ponderea cea mai mare o au plantele recoltate verzi (40% cu 1,825 mil ha), urmate de cereale (34% cu 1,544 mil ha).

Grafic: Ponderea categoriilor de culturi agricole în statele Uniunii Europene, anul 2014

Sursa: Eurostat

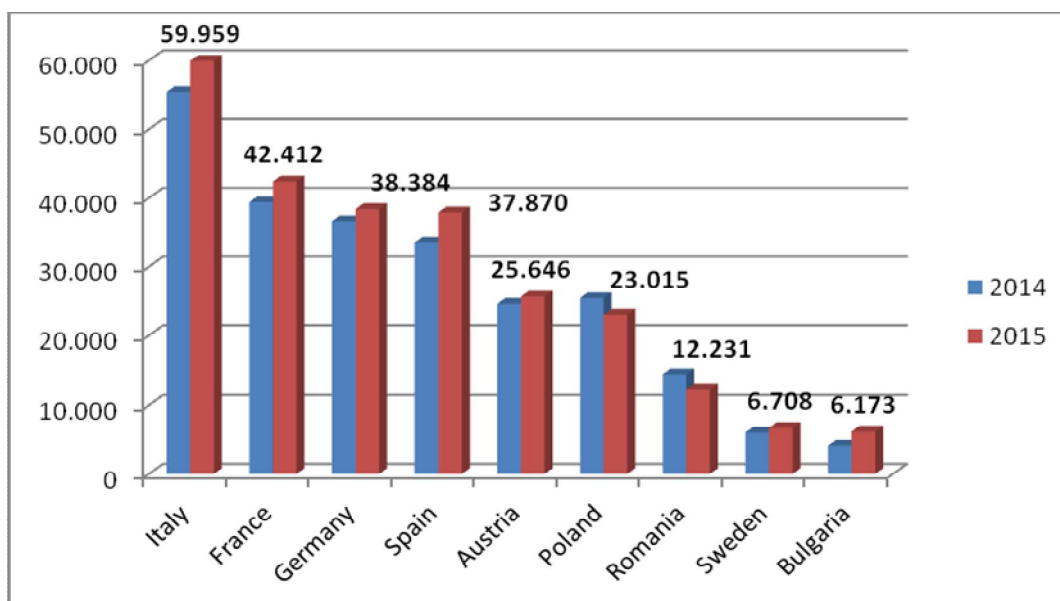
În ceea ce privește **șeptelul certificat ecologic**, bovinele și ovinele sunt cele mai frecvente în Europa. Cele mai multe animale ecologice sunt în Franța (în special bovine), UK (în special ovine), Germania (în special bovine), Italia (în special ovine) și Danemarca (în special porcine). Austria este țara care are procentul cel mai mare de animale ecologice (33% din șeptelul total de ovine și caprine și 17% din bovine). Suedia este țara cu procentul cel mai mare de bovine ecologice (20%).

La nivelul operatorilor, **numărul operatorilor ecologici** a crescut constant în ultimii 10 ani, ajungând la 368.292 în UE în anul 2015. În ultima decadă, creșterea numărului operatorilor ecologici înregistrată la nivelul UE a fost de 57% , iar la nivelul statelor Europei de 81% (incluzând Turcia, Elveția, țările EFTA). Aproape 15 % dintre operatorii ecologici la nivel mondial sunt din Europa.

Grafic: Evoluția producătorilor și a procesatorilor de produse ecologice în EU-28, 2005-2014
Sursa: anchete FiBL-AMI 2006-2016 și sondaje OrganicDataNetwork 2013-2015

În anul 2015, cei mai mulți operatori ecologici din UE se regăsesc în Italia (cu aproape 60.000, 19,4% din UE-28), Franța (cca 42.500, 10,4% din UE-28), Germania (38.384) și Spania (38.870). La nivelul Europei, Turcia este statul care are cei mai mulți operatori ecologici (71.165 în 2015) România se află pe locul 7 în clasamentul european cu 12.231 de operatori ecologici, în descreștere începând din anul 2012, când s-au înregistrat cele mai multe certificări (15.544).

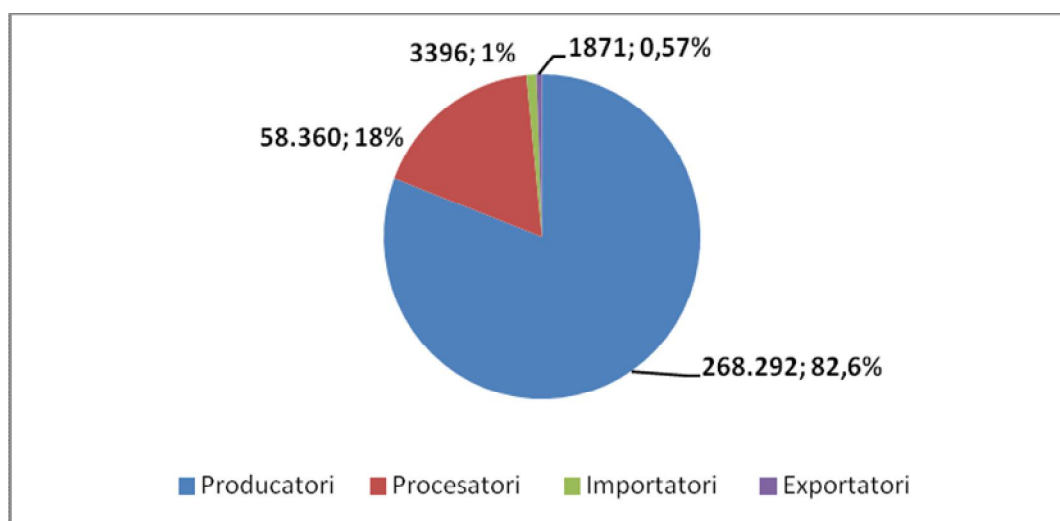

Grafic: Țările cu cele mai mulți operatori ecologici din UE, 2014-2015

Sursa: Eurostat

La nivelul anului 2011, cea mai mare parte a terenurilor certificate ecologic (78%) și a fermelor ecologice (83%) sunt situate în statele membre ale UE care au aderat la UE înainte de 2000, în care legislația națională și europeană, printre altele, a ajutat la stimularea și dezvoltarea acestui sector. Țările europene care au aderat la UE începând cu anul 2004 se extind rapid în ceea ce privește sectorul ecologic, înregistrând o rată anuală de creștere de cca 13%, cu o creștere a numărului de exploatații agricole ecologice/de operatori ecologici de circa 5 ori între 2002 și 2015.

După tipul de activitate pe care o desfășoară, operatorii agricoli se împart în **producători, procesatori și comercianți**, respectiv importatori și exportatori. Este posibil ca un operator economic să fie certificat atât ca și producător cât și ca și procesator, respectiv comerciant. Ponderea cea mai mare a operatorilor ecologici o dețin producătorii, respectiv 271.500 din 340.332 (cca 80%).

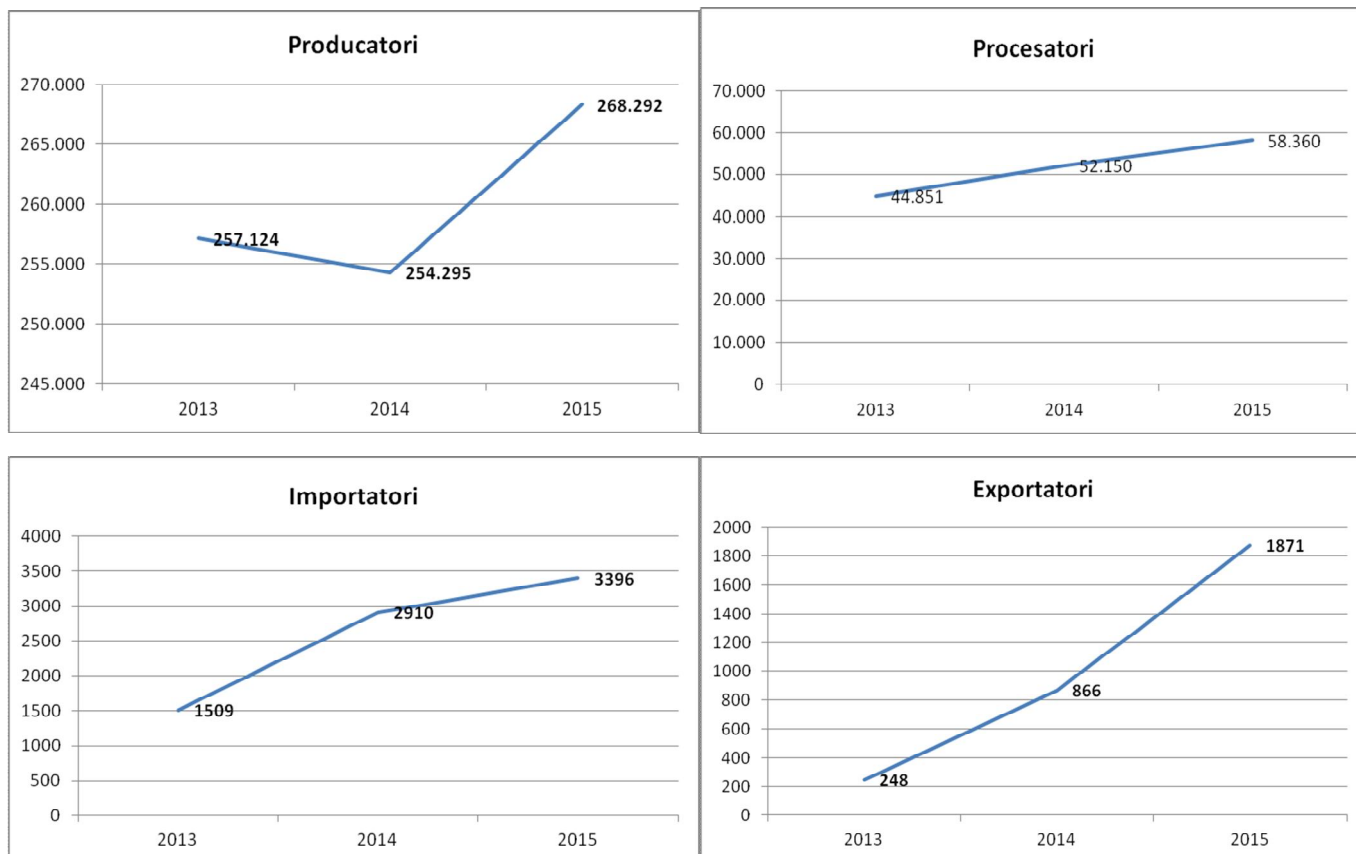

Grafic: Distribuția numărului de operatori agricoli după tipul de activitate pe care o desfășoară, în statele UE -28, anul 2015

Procesatorii reprezintă cca 18% din total, operatorii cu rol de importatori puțin peste 1% iar exportatorii care dețin certificare ecologică un procent infim, ce variază între 0,3-0,6% din total.

De-a lungul anilor, creșterile s-au înregistrat la toate categoriile de operatori ecologici. În anul 2015 existau 268.292 de producători certificați ecologic/exploatații certificate ecologic- terenuri și ferme ecologice- (ușoară creștere de 5%) și 58.360 operatori înregistrați ca și procesatori (o creștere medie anuală de 13%), uneori existând operatori cu dublu rol. Situația pe fiecare țară la nivelul anului precedent se regăsește în Anexa 4.

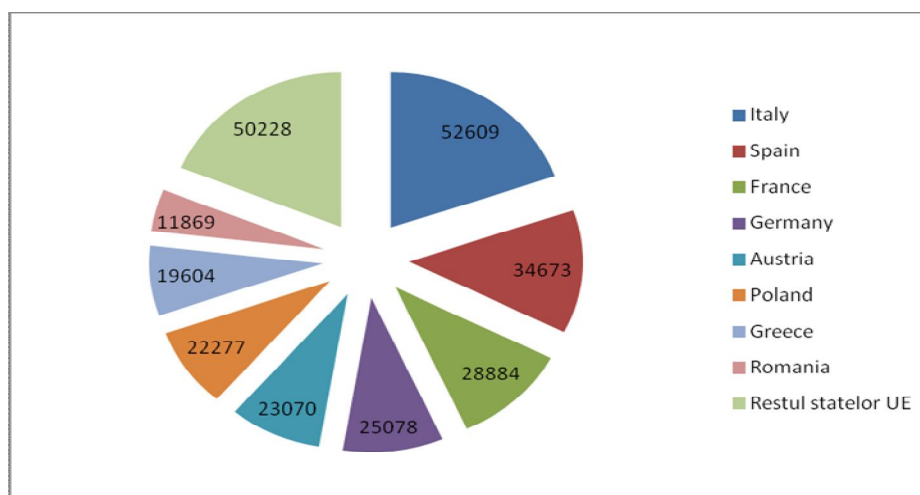
Pentru ultimii doi ani, se remarcă o creștere spectaculoasă în rândul exportatorilor de produse ecologice, o dublare între 2014 și 2015 și o creștere de peste 7 ori între 2013 și 2015 (de la 248 exportatori în 2013 la 1871 înregistrați în 2015). De asemenea, numărul importatorilor s-a dublat în ultimii 2 ani, ajungând la 3396 în 2015.

Grafic: Evoluția numărului de operatori ecologici în UE, pe tipologii, 2013-2015

Sursa: Eurostat* Date incomplete

În condițiile în care cel mai mare număr de operatori ecologici se regăsește în Italia, Franța, Germania și Spania, acest clasament se păstrează în rândul **producătorilor ecologici**/exploatațiilor agricole ecologice, însă în ordine diferită: lider este Italia cu 52.609 producători ecologici (reprezentând 19,6% din totalul producătorilor ecologici înregistrați în UE), urmat de Spania cu 34.673 producători (13% din UE), Franța (10,7% din UE) și Germania (9,3% din UE).

Grafic: Țările cu cele mai mulți producători ecologici din UE, 2015

Sursa: Eurostat

Dintre cele 4 state lider la acest indicator, ponderea cea mai mare a producătorilor în totalul operatorilor ecologici naționali o are Spania cu 92%, urmată de Italia cu 88% din totalul operatorilor, Franța cu 68% și Germania cu 65%. România se află pe locul 8 în clasamentul european al producătorilor ecologici, cu 11869 de ferme ecologice/exploatații agricole, reprezentând 4,4% din totalul producătorilor din UE și 97% din totalul operatorilor certificați în România.

În funcție de regimul juridic, exploatațiile agricole deținute de producătorii ecologici pot fi de două tipuri: cele fără personalitate juridică (în principal de tip exploatație agricolă individuală) și exploatații agricole cu personalitate juridică (firme/ferme).

Din totalul de 58.360 de **procesatori** în UE în anul 2015, 70% dintre aceștia operează în 3 state europene: Italia (14.658 procesatori; 25% din UE-28), Germania (14.280 procesatori; 24,5% din UE-28) și Franța (11.842 procesatori; 20% din UE-28).

Din totalul de 3.396 de **importatori** în UE în anul 2015, marea majoritate sunt în Germania (1.452 importatori, 43% din UE), urmat la mare distanță de Olanda (314 importatori), Italia (310), Franța (273), Suedia, Spania, Belgia și Cehia, cu valori între 130-200 operatori per stat.

O mare parte din procesatori și importatori sunt localizați în Statele membre vechi ale U.E. și Elveția. Cele mai recente date arată, însă, că noile state membre ale U.E. și alte țări europene sunt în prezent angajate în dezvoltarea capacităților proprii de prelucrare pentru a deveni mai puțin dependente de importurile organice și pentru a crește valoarea la propriile produse destinate exportului.

Datele privind numărul de **exportatori** sunt incomplete la nivelul bazelor de date Eurostat (nu figurează Franța spre exemplu). Din datele existente la nivelul anului 2015, totalul exportatorilor la nivel UE este de 1.875, din care 74% se regăsesc în Germania (775 exportatori, 41% din total exportatori din UE) și în Italia (621 exportatori, 33% din total exportatori din UE). Clasamentul continuă la mare distanță cu Polonia (107 exportatori), Olanda, Spania, Cehia (cu circa 70 fiecare), Grecia (42), Belgia (37), Suedia (32).

La nivelul **consumului și al vânzărilor de produse ecologice**, în ultimii zeci de ani, Europa a înregistrat o creștere dinamică și o dezvoltare a pieței de produse ecologice, dublându-se în ultimii 10 ani, de la 11,9 miliarde € în 2005 ajungând la 26,2 miliarde euro în 2014, din care 24 miliarde în țările Uniunii Europene.

Grafic: Creștere vânzărilor cu amănuntul a produselor ecologice în Europa, 2005-2014

Sursa: Lampkin, Nic, anchete FiBL-AMI 2006-2016 și sondaje OrganicDataNetwork 2013-2015 (Willer et al. 2016).

Din tabelul următor, care prezintă volumul vânzărilor la nivelul anului 2014, reiese faptul că din vânzările globale, un procent de 38% se realizează în Europa. Însă, într-o proporție de 37,5% din piața globală ecologică, aceste vânzări sunt realizate de către statele din Vestul Europei (EU 15). Astfel, putem concluziona faptul că din volumul de 24 miliarde euro al pieței ecologice al UE, 98% este generat de statele vestice UE 15 și doar 2% de cele din Centrul și Estul Europei (EU 13). Cea mai mare creștere a pieței ecologice s-a înregistrat în ultimii ani în Suedia (cu o creștere de peste 40%).

Grupuri de țări	Vanzare cu amanuntul (mld euro)	Consumul pe cap de locuitor (euro)	Creșterea 2013-2014	Numar de producatori	Teren agricol ecologic (mil. ha)	Cota ecologica din total teren arabil
Global	62,2	8,3	-	2.260,36	43,7	1%
USA	27,1	85	-	-	-	-
Europa	26,2	35,5	7,6%	339.824	11,3	2,40%
EU-28	24	47,4	7,4%	257.525	10,3	5,70%
EU-15	23,5	58	7,6%	194.979	7,8	6,10%
EU-13	0,5	4	-	62,546	2,4	4,70%
Alte țări europene	0,1	1	-	424	0,7	0,20%
CPC	0,005	0,1	-	73.275	0,5	1,50%
EFTA	2,1	154	10,7%	8500	0,2	4,40%

Tabel: Principalii indicatori ai pieței ecologice mondiale și Europene, pe grupuri de țări, 2014

Sursa: FiBL-AMI studiu 2016 pe baza surselor naționale de date (Willer et al., 2016)

EU-28: Belgium (BE), Denmark (DK), France (FR), Germany (DE), Greece (EL), Ireland (IE), Italy (IT), Luxembourg (LU), Netherlands (NL), Portugal (PT), Spain (ES) and United Kingdom (UK), Austria (AT), Finland (FI) and Sweden (SE), Cyprus (CY), Czech Republic (CZ), Estonia (EE), Hungary (HU), Latvia (LV), Lithuania (LT), Malta (MT), Poland (PL), Slovakia (SK) and Slovenia (SI), Bulgaria (BG) and România (RO), Croatia (HR).

EU-15: BE, DK, FR, DE, EL, IE, IT, LU, NL, PT, ES, UK, AT, FI and SE.

EU-13: CY, CZ, EE, HU, LV, LT, MT, PL, SK, SI, BG, RO, HR.

Piața ecologică din UE au crescut cu 7,4 % în 2014. Toate țările pentru care au fost disponibile noi date au arătat o creștere pozitivă. Cele mai mari creșteri în 2014 au fost semnalate în Suedia (45%), Norvegia (25 %) Franța (10 %), Danemarca (7,6 %), Elveția (7,1 %), Austria (6,5 %) și Germania (4,8%). România a înregistrat la nivelul anului 2014 o rată de creștere a vânzărilor cu amănuntul al produselor ecologice de doar 0,7%. Doar în Marea Britanie, în cazul vânzărilor cu amănuntul acestea au fost în scădere pentru patru ani consecutivi dar au început să crească din nou în 2013, cu o rată de creștere de 4%.

În topul statelor europene care au înregistrat cele mai mari vânzări de produse ecologice, în anul 2014, se regăsește Germania (7.910 mil euro), urmată la mare distanță de Franța (4.830 mil euro), Marea Britanie (2.307,3 mil euro), Italia (2.145,2 mil euro), Elveția (1.817,1 mil euro), Austria (1.064,7 mil euro), Spania (1.018 mil euro). Situația tuturor statelor Europei din prisma vânzărilor de produse ecologice se regăsește în Anexa 2. România se situează pe poziția 18 (la nivelul anului 2011), cu un volum de vânzări de produse ecologice de *aproximativ 80 milioane euro*, înaintea unor țări cu economii puternice, cum ar fi Portugalia, Cehia, Ungaria.

Consumul pe cap de locuitor de alimente ecologice aproape s-a dublat în ultimul deceniu. Consumatorii din UE au cheltuit *aproximativ 47 €* pe cap de locuitor pe produsele alimentare ecologice la nivelul anului 2014, iar la nivelul Europei a fost de *aproximativ 35,5 €* pe cap de locuitor.

Grafic: Creșterea consumului de produse ecologice, per cap de locuitor, în Europa, 2005-2014

Sursa: anchete FiBL-AMI 2006-2016 și sondaje OrganicDataNetwork 2013-2015

În Europa, liderul la consumul de alimente ecologice pe cap de locuitor este Elveția (cu 221 €/locuitor), urmată de Luxemburg (€ 164), Danemarca (162 €) și Suedia (145 €), țări cu un standard de viață ridicat, în timp ce România a înregistrat un consum de 3,7 € pe cap de locuitor la nivelul anului 2011, situându-se pe locul 22 în rândul țărilor din UE, înaintea unor țări precum Polonia, Ungaria sau Portugalia (Anexa 3: Consumul de alimente ecologice pe cap de locuitor în Europa, 2014).

1.5. Politica Uniunii Europene în sprijinul sectorului ecologic

Lansată în 1962, **Politica Agricolă Comună a Uniunii Europene (PAC)** este una dintre primele politici comunitare, creată cu scopul asigurării necesarului de alimente în cadrul Comunității. Astfel, agricultura este unul dintre domeniile de acțiune în care țările UE au convenit să-și pună în comun atât responsabilitatea, cât și finanțarea publică, astfel încât sprijinul politic și financiar să nu fie gestionat de fiecare țară în parte, ci de UE în ansamblu.

PAC reprezintă un set de reguli și mecanisme care reglementează producerea, procesarea și comercializarea produselor agricole în Uniunea Europeană și care acordă o atenție crescândă dezvoltării rurale. PAC s-a dezvoltat pe baza principiilor pieței unice (circulația fără restricții a produselor agricole în interiorul UE), preferinței comunitare (favorizarea consumului produselor originare din Uniunea Europeană) și solidarității financiare (măsurile comune finanțate dintr-un buget comun).

Obiectivele principale ale PAC sunt:

- consolidarea productivității agriculturii, pentru a le garanta consumatorilor o ofertă de alimente stabilă și accesibilă;
- asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru agricultorii europeni.

Astăzi și peste 50 de ani, UE trebuie să facă față unor noi provocări, precum:

- securitatea alimentelor
- necesitatea dublării producției de alimente la nivel mondial, pentru a putea hrăni populația lumii, respectiv 9 miliarde de locuitori previzionate pentru 2060;
- schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale;

- susținerea zonelor rurale din UE și menținerea vitalității economiei rurale.

În consecință, pentru perioada 2013-2020, PAC a fost adaptată pentru a consolida competitivitatea sectorului agricol, pentru a promova o agricultură durabilă și inovatoare, pentru a sprijini ocuparea forței de muncă și a asigura o creștere economică în zonele rurale. Noua structură a politicii agricole comune aduce cel puțin trei schimbări majore:

1. sprijinul direct devine mai echitabil și ține cont într-o mai mare măsură de aspectele de mediu
2. consolidarea poziției agricultorilor față de ceilalți actori din lanțul de aprovizionare cu alimente
3. politica agricolă, în general, devine mai eficientă și mai transparentă.

Această reformă reprezintă un răspuns ferm al UE la provocările legate de securitatea alimentară, de schimbările climatice, de creșterea economică și de crearea de locuri de muncă în mediul rural. PAC va juca în continuare un rol esențial în îndeplinirea obiectivului general de promovare a unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii.

Astfel, PAC servește mai multor scopuri:

- îi ajută pe agricultori să producă alimente în cantități suficiente pentru toată Europa
- garantează că alimentele sunt sigure, de exemplu, prin intermediul trasabilității
- îi protejează pe agricultori împotriva volatilității excesive a prețurilor și a crizelor de pe piață
- îi ajută pe agricultori să investească în modernizarea fermelor
- susține comunitățile rurale viabile, cu economii diversificate
- creează și menține locurile de muncă din industria alimentară
- protejează mediul și bunăstarea animalelor.

Finanțarea politicii agricole comune a fost asigurată de-a lungul timpului dintr-un singur fond, Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă, care a fost înlocuit începând cu ianuarie 2007 cu Fondul European de Garantare Agricolă (FEAGA) și Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR).

Astfel, politica agricolă comună activează pe doi piloni, în trei dimensiuni interconectate :

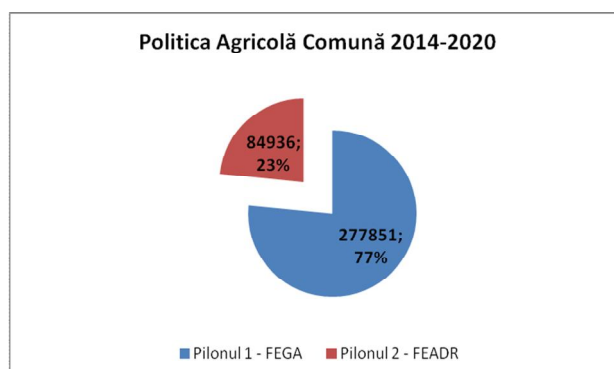
PILONUL I (FEAGA, finanțat exclusiv din bugetul UE):

- **sprijinirea pieței**, pentru contracararea efectelor climatice și ajustarea raportului dintre cerere și ofertă
- **sprijinul pentru venit**, sub forma plăților directe (exclusiv din bugetul UE)

PILONUL II (FEADR prin buget UE și co-finanțare națională):

- **dezvoltarea rurală**, prin intermediul programelor naționale de dezvoltare (uneori regionale) care să răspundă nevoilor și provocărilor specifice cu care se confruntă zonele rurale

Pentru perioada 2014-2020, PAC are alocat un buget de 362.787 milioane de euro, dintre care 76,6% pentru Pilonul I prin FEAGA (din care respectiv 95,4% plăți directe și cca 6% cheltuieli pentru sprijinirea pieței) și aprox. 85 miliarde euro din FEADR pentru Pilonul II (23,4% din total PAC), în scădere comparativ cu perioada 2007-2013, când fondurile destinate dezvoltării rurale prin FEADR au fost de 96,3 miliarde euro.

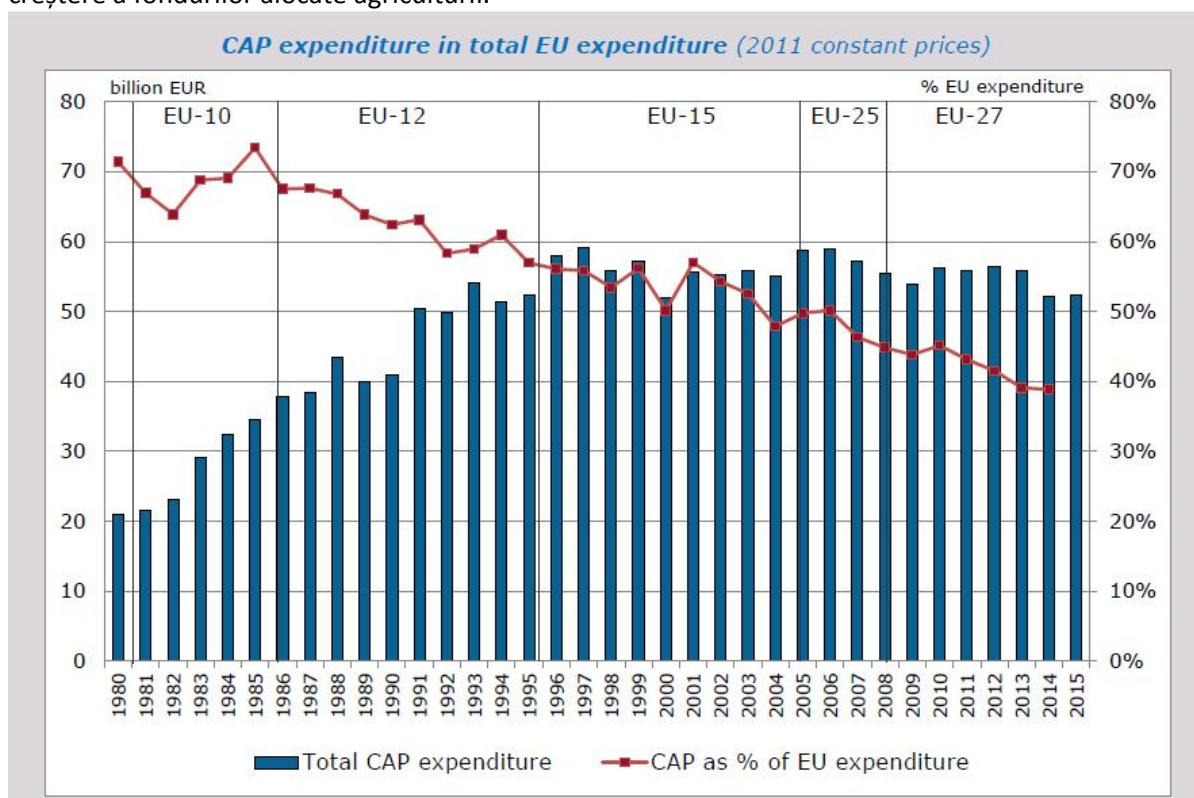

Grafic: Distribuția Pilonilor PAC 2014-2020, mil euro

Sursa: Website Parlament European, date centralizate

Ponderea cheltuielilor agricole în bugetul UE a scăzut foarte mult (de la nivelul record de aproape 70 % în anii '70 la aprox. 40 % în prezent). Această scădere reflectă atât extinderea celorlalți responsabilități ale UE, cât și faptul că reformele întreprinse au făcut posibilă realizarea de economii.

Din 2004 și până azi, UE a primit în rândurile sale 13 noi state, fără ca aderarea acestora să antreneze o creștere a fondurilor alocate agriculturii.

Grafic: Bugetul PAC al UE, în evoluție, indicator de mărime și procent din total buget UE

Sursa: Comisia Europeană, Raporturi financiare al UE

Pentru perioada 2014-2020, documentele de referință pentru implementarea și monitorizarea PAC sunt:

- 1 **Regulamentul (UE) nr. 1306/2013** al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului
- 2 **Regulamentul (UE) nr. 1305/2013** și privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și **Regulamentul (UE) nr. 808/2014** de stabilire a normelor de aplicare a acestuia.
- 3 **Regulamentul (UE) nr. 1307/2013** de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului,

PAC a reprezentat principalul instrument de politică europeană în sprijinul dezvoltării **agriculturii ecologice** începând cu finele anilor 1980, în principal în cadrul Pilonului II, prin finanțarea din FEADR a programelor naționale de dezvoltare rurală (PNDR).

Astfel, Uniunea Europeană a sprijinit fermele ecologice prin măsurile de agromediu, inițial prin regulamentul Consiliului (CEE) nr. 2078/1992 și apoi prin regulamentul Consiliului (CEE) nr. 1257/1999; aceste măsuri de agromediu încurajează în mod deosebit agricultorii să protejeze, să mențină și să îmbunătățească calitatea mediului pe terenul exploatației acestora.

Dacă până în 2013, practicile ecologice au fost încurajate în cadrul unor măsuri mai largi, la categoria aspecte orizontale, noua politică a Uniunii Europene, pentru perioada 2014-2020, confirmă importanța și ascensiunea acestui nou sector de agricultură.

Începând cu 2014, agricultura ecologică joacă un rol important în noua politică agricolă comună și este abordată în mod specific atât prin plățile directe, cu ajutorul noii plăți de ecologizare, pe care fermierii din sectorul ecologic o pot solicita automat din 2015, cât și prin măsurile de dezvoltare rurală, în cadrul cărora există o măsură specifică dedicată agriculturii ecologice, atât pentru conversia la practicile agricole ecologice, cât și pentru menținerea acestora. Noile programe de dezvoltare rurală au acum o structură mai flexibilă care permite statelor membre să combine mai ușor diferite tipuri de măsuri pentru dezvoltarea rurală care sunt, de asemenea, relevante pentru fermierii și operatorii din sectorul ecologic.

Astfel, începând cu 2014, se introduce în programele (naționale) de dezvoltare rurală (PNDR) o nouă **măsură specifică pentru sprijinirea agriculturii ecologice**, atât pentru conversia la practicile agriculturii ecologice, cât și pentru menținerea acestora, având ca scop o vizibilitate sporită a producției agricole ecologice.

Suținerea financiară anuală variază în funcție de categorie și în funcție de țară:

- **pentru pajști permanente:** pentru conversie, susținerea financiară variază de la 85 euro/ha în Cehia la 548 euro/ha în Estonia (Suedia nu oferă fonduri pentru conversie), iar pentru menținere de la 43 euro/ha în Suedia la 545 euro/ha în Estonia. În România este susținerea financiară este de 124 euro/ha pentru conversie care presupune lucrări mecanizate și 266 euro/ha pentru lucrări manuale, respectiv de 111 euro/ha pentru menținere ce implică lucrări mecanizate și 253 euro/ha pentru lucrări manuale
- **pentru culturi agricole pe teren arabil** (inclusiv plante de nutreț): pentru conversie, susținerea financiară variază de la 160 euro/ha în Suedia la 800 euro/ha în Slovenia iar pentru menținere de la 90 euro/ha în Marea Britanie la 600 euro/ha în Slovenia. În România susținerea financiară este de 293 euro/ha pentru conversie și 218 euro/ha plăți compensatorii pentru menținerea practicilor ecologice
- **pentru legume:** pentru conversie, susținerea financiară variază de la 300 euro/ha în Irlanda la 1440 euro/ha în Germania iar pentru menținere de la 184 euro/ha în Danemarca la 900 euro/ha în Belgia și Cipru. În România susținerea financiară este de 500 euro/ha pentru conversie și 431 euro/ha plăți compensatorii pentru menținerea practicilor ecologice
- **pentru livezi:** pentru conversie, susținerea financiară variază de la 140 euro/ha în Finlanda la 2160 euro/ha în Germania (peste 1000 euro/ha în Belgia, Ungaria, Luxembourg) iar pentru menținere de la 160 euro/ha în Finlanda (peste 900 euro/ha în Germania, Portugalia, Cipru și Belgia) la 2160 euro/ha în Germania. În România susținerea financiară este de 620 euro/ha pentru conversie și 442 euro/ha plăți compensatorii pentru menținerea practicilor ecologice
- **pentru sere:** doar 8 state membre UE oferă ajutor financiar pentru această componentă (Austria, Belgia, Danemarca, Spania, Italia, Luxemburg, Polonia și Slovenia). Există diferențe foarte mari între intensitatea ajutorului în aceste state: pentru conversie 600 euro/ha în Spania, Portugalia și Slovenia și 6000 euro/ha în Germania (care a crescut considerabil subvenția în 2015 comparativ cu 2011 cand era de 1100 euro/ha) și pentru menținere de la 400 euro/ha în Belgia la 3800 euro în Germania (în 2011 plata compensatorie era de 300 euro/ha). Austria în schimb a scăzut subvenția de la 3500 euro/ha în 2011 la 700 euro/ha pentru ambele măsuri în 2015.
- **pentru vii:** doar 14 state UE oferă această subvenție, astfel - pentru conversie, susținerea financiară variază de la 350 euro/ha în Franța la 2855 euro/ha în Germania iar pentru menținere de la 150 euro/ha în Franța la 2855 euro/ha în Germania. În România subvenția este de 530 euro/ha pentru conversie și 449 euro/ha plăți compensatorii pentru menținerea practicilor ecologice
- **pentru culturi de măslini:** 6 state UE acordă susținere financiară, de la 300 euro/ha în Portugalia la 900 euro/ha în Slovenia pentru conversie și de la 360 euro/ha în Spania la 723 euro/ha în Croația pentru menținere.
- **pentru plante medicinale și aromatice:** România beneficiază de 365 euro/ha/an pentru conversie și 350 euro/ha/an pentru menținere.

În programele lor de dezvoltare rurală, statele membre pot lua, de asemenea, în considerare implementarea și utilizarea adecvată a listei ample de măsuri (combinarea diverselor angajamente de agromediu și climatice, și a angajamentelor privind bunăstarea animalelor cu angajamentele privind agricultura ecologică) care sunt relevante și pentru fermierii sau operatorii ecologici. Acestea pot include:

- cooperarea dintre diferiții actori din cadrul lanțului alimentar în ceea ce privește, printre altele, dezvoltarea unor produse, procese, practici și tehnologii inovatoare,
- sprijinul pentru investiții în active corporale, inclusiv pentru investiții neproductive efectuate doar în scopuri de mediu,
- sprijinul pentru sistemele de calitate din domeniul produselor agricole sau pentru măsurile climatice și de agromediu destinate fermelor ecologice, dar care nu se suprapun cu cerințele impuse agriculturii ecologice; fermierii sunt încurajați să formeze asociații pentru a crea produse de calitate, iar această măsură este concepută să sprijine astfel de eforturi
- sprijinul fermierilor din sectorul ecologic pentru înființarea grupurilor de producători de produse ecologice, care ar ajuta fermierii să depășească obstacolele generate de creșterea concurenței și de fluctuațiile de pe piețele de defacere.

Opțiuni suplimentare pentru sprijinirea agriculturii ecologice în cadrul programelor de dezvoltare rurală includ plățile de agro-mediu, cerințe de formare și consiliere, inovare, dezvoltarea pieței, investițiile de capital (în producție și în infrastructura de procesare) și promoții destinate producătorilor ecologici și întreprinderile din sectorul alimentar.

De asemenea, agricultura ecologică poate fi promovată prin subprograme tematice ale programelor de dezvoltare rurală. Din punctul de vedere al conținutului și al finanțării, cel mai relevant subprogram tematic ar fi cel privind biodiversitatea și atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin adaptarea la acestea. Totuși, într-o oarecare măsură, și alte subprograme tematice, precum cele privind fermele mici și lanțurile de aprovizionare scurte, ar putea fi relevante pentru agricultura ecologică.

PAC recunoaște acum fermierii ecologici ca „ecologici prin definiție” în sensul schemei de sprijin prin plăți directe⁴ (prin Pilonul I), deoarece au dreptul de facto la plata de ecologizare. Astfel, din 2015, toate statele membre trebuie să utilizeze 30 % din plățile lor directe în scopul finanțării de plăți către fermieri pentru practici agricole durabile, benefice pentru climă și mediu. Această măsură este numită **ecologizarea politici agricole comune** și este pusă în aplicare prin intermediul a trei măsuri:

- menținerea pășunilor permanente;
- diversificarea culturilor, în sensul în care un fermier trebuie să cultive cel puțin 2 culturi dacă terenul său arabil depășește 10 hectare și cel puțin 3 culturi dacă terenul său arabil depășește 30 de hectare;
- menținerea unei „zone de interes ecologic” de minimum 5 % din suprafața arabilă a exploatației în cazul fermelor cu suprafețe de peste 15 hectare (excluzând pășunile permanente) – precum terenuri lăsate în pârloagă, elemente de peisaj, zone tampon, zone împădurite, culturi secundare și culturi fixatoare de azot

Statele membre au libertatea să decidă să aplice practici echivalente celor trei măsuri de ecologizare de bază, care se bazează pe schemele de agromediu și pe schemele de certificare (nu este disponibilă o listă completă a unor astfel de măsuri echivalente). Din perspectiva agriculturii ecologice, principalul element al *noii plăți de ecologizare* constă în faptul că practicile unui fermier din sectorul ecologic vor fi considerate în sine conforme cu cele trei măsuri prezentate anterior. El nu va fi nevoit să își schimbe practicile pentru a se conforma ecologizării.

Alte politici UE de interes pentru dezvoltarea sectorului organic, includ programele UE de promovare, care promovează produse agricole ecologice pe piața internă și țările terțe, aprovizionarea cu produse alimentare ecologice prin intermediul criteriilor propuse de comunicarea Comisiei privind Achizițiile

⁴ Conform art.43, paragraful 11, alin.1 din Regulamentul (UE) nr.1307/2013 (EC, 2013b), în conformitate cu prevederile art.29, paragraful 4, alin.2 din Regulamentul (UE) nr.1305/2013 (EC, 2013a)

publice Verzi/ ecologice (APE⁵), precum și sprijin pentru cercetare și inovare în sectorul ecologic, în cadrul programului-cadru al UE pentru cercetare și inovare Orizont 2020.

În conformitate cu articolul 45 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Consiliului, Comisia Europeană cofinanțează măsuri care susțin **activitățile de informare și de promovare privind produsele agricole** pe piața internă și în țările terțe. În vederea promovării produselor ecologice, Comisia Europeană acordă sprijin de până la 50% programelor de informare și promovare propuse de organizațiile profesionale și interprofesionale din sector, care participă cu minim 20 % din costul real al acțiunilor, cofinanțarea fiind asigurată de la bugetul de stat, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 3/2008 al Consiliului privind acțiunile de informare și promovare pentru produsele agricole pe piața internă și în țările terțe și cu Regulamentul (CE) nr. 501/2008 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 3/2008. Se oferă astfel operatorilor posibilități de finanțare pentru campanii menite a crește gradul de sensibilizare și informare în rândul consumatorilor în ceea ce privește: principalele caracteristici ale sistemului producției ecologice; sistemul de control al UE și logoul ecologic al UE. Activitățile de promovare pot include campanii publicitare în presă, la televiziune, la radio sau pe internet, informații la punctele de vânzare, campanii în domeniul relațiilor publice, participarea la expoziții și târguri și o mare varietate de alte activități. Asociațiile din agricultura ecologică, syndicatele agricole, organizațiile de mediu și alte părți interesate pot înainta anual (până la 31 octombrie/15 aprilie și 30 septembrie) proiecte care să vizeze mai bună explicare a normelor și a măsurilor privind agricultura ecologică din cadrul PAC. Autoritățile naționale din statele membre ale UE preseleccionează campanii pentru sprijinul din partea UE; statele membre transmit apoi Comisiei lista cu propunerile pe care le-au selectat, împreună cu un exemplar al fiecărui program. Ulterior, Comisia evaluează programele și decide dacă sunt eligibile.

Ca parte a campaniei de promovare a agriculturii ecologice în Uniunea Europeană, la inițiativă Directoratului General pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală al Comisiei Europene, a fost creat site-ul http://ec.europa.eu/agriculture/organic/node/4_ro, ce are ca principal obiectiv informarea publicului larg cu privire la sistemul de agricultură ecologică, constituind un punct de plecare în realizarea campaniilor promoționale în diferite State Membre.

Pe lângă programele de dezvoltare rurală, **programul de încurajare a consumului de fructe în școli** (School Fruit and Vegetables Scheme – SFVS) și **programul de distribuire a laptelui în școli** (School Milk Scheme – SMS) reprezintă o altă oportunitate pentru fermierii din sectorul ecologic. Aceste programe voluntare sunt finanțate din bugetul Uniunii, aceasta subvenționând produsele lactate în cadrul programului SMS (până la 18,15 EUR/100 kg), în timp ce programul SFVS funcționează pe baza principiului cofinanțării, cu un buget total din partea UE de 150 de milioane EUR pentru fiecare an școlar. Comisia Europeană a propus fuzionarea celor două programe și aducerea lor într-un cadru comun. După aprobare, noul program ar avea un buget de 230 de milioane EUR pentru fiecare an școlar (150 de milioane EUR pentru fructe și legume și 80 de milioane EUR pentru lapte). Noul program va încuraja achiziționarea de produse ecologice în instituțiile de învățământ (o posibilitate și o practică deja existente în prezent în cadrul programului SFVS) și, de asemenea, integrarea unor subiecte legate de sectorul ecologic în cadrul măsurilor educative de sprijin care pot fi, de asemenea, finanțate din fondurile Uniunii. Participarea fermierilor din sectorul ecologic la aceste programe este o bună oportunitate de consolidare a legăturilor dintre elevi și agricultura ecologică, asigurând/ promovând, prin urmare, cererea de produse ecologice pe termen lung.

În anul 2008 Comisia Europeană publică o Comunicare și un Ghid privind **“Achizițiile verzi pentru un mediu mai bun”**, pentru a ajuta autoritățile publice, cei mai mari consumatori (1,8 trilioane euro), echivalent cu 14% din PIBul UE. Ghidul explică posibilitățile practice oferite de reglementările Comunității Europene și prezintă soluții simple și efective care pot fi folosite în procedurile referitoare la achizițiile publice.

⁵ Achizițiile Publice Ecologice (APE), reprezintă un proces prin care autoritățile publice doresc să achiziționeze bunuri, servicii și lucrări cu impact redus asupra mediului, pe durata întregului ciclu de viață al acestora” - Comunicarea Comisiei Europene (COM (2008) 400).

În cadrul politicii de coeziune a Uniunii Europene, implementată și susținută prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI)⁶ pentru perioada 2014-2020 la nivelul Uniunii Europene, colateral FEAGA și FEADR, există și alte fonduri ce susțin programe europene care pot contribui la dezvoltarea agriculturii ecologice pe lanțul valoric, respectiv **Fondul Social European (FSE)**, **Fondul European de Dezvoltare Regională (FEADR)** și **Fondul de coeziune** (figura alăturată). Având în vedere potențialul de utilizare a altor FESI, este important ca la nivelul statelor membre, programele operaționale să permită realizarea de sinergii privind susținerea sectorului ecologic, pentru a contribui astfel în mod eficient la îndeplinirea obiectivelor **Strategiei Europa 2020** pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

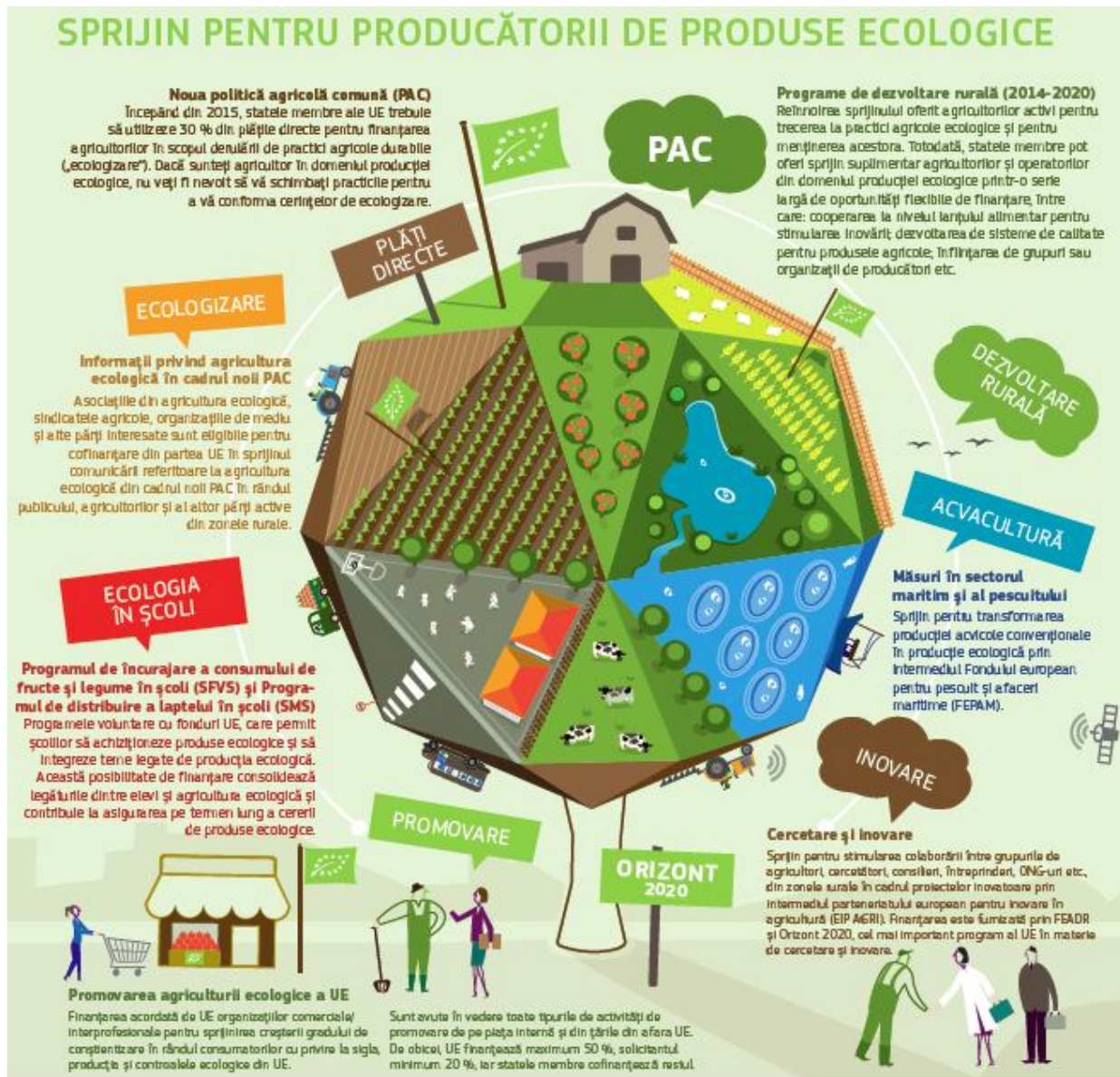

Figura: Programe ale Uniunii Europene în sprijinul agriculturii ecologice, 2014-2020
Sursa: Comisia Europeană, Directoratul General pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
www.ec.europa.eu/agriculture/organic

⁶ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului

Planul European de Acțiune pentru Agricultură Ecologică (PAAE - Organic Action Plan/OAP) vine să coroboreze recomandările de măsuri destinate dezvoltării sectorului ecologic în ansamblul său, ținând cont de toate sursele de finanțare ce pot susține implementarea acestora.

Primul Plan European de Acțiune pentru Agricultură Ecologică a fost publicat de Comisia Europeană în anul 2004, sub forma unui document de lucru, Anexa la Comunicarea Comisiei COM(2004)415.

Documentul fundamentează și propune 21 de acțiuni/măsuri care să fie incluse în documentele de politică europene și în programele de finanțare care să susțină în continuare dezvoltarea sistemului de agricultură ecologică, pe lanțul de valoare. (descrierea succintă a măsurilor propuse se regăsește în Anexa 5)

Documentul este disponibil pe site-ul Directoratului General pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală al Comisiei Europene:

https://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/2004/index_en.htm

După 10 ani, în 2014, Comisia Europeană publică cel de-al doilea Plan European de Acțiune pentru Agricultură Ecologică, sub forma Comunicării Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul European Economic și Social și Comitetului Regiunilor, COM(2014) 179. Planul reprezintă contribuția la atingerea indicatorilor asumați prin Strategia Europa 2020 și prin Politica Agricolă Comună revizuită.

Documentul fundamentează și propune 18 acțiuni/măsuri dedicate dezvoltării sistemului agriculturii ecologice, prin sinergiile fondurilor europene care pot contribui în această direcție (descrierea succintă a măsurilor propuse se regăsește în Anexa 6).

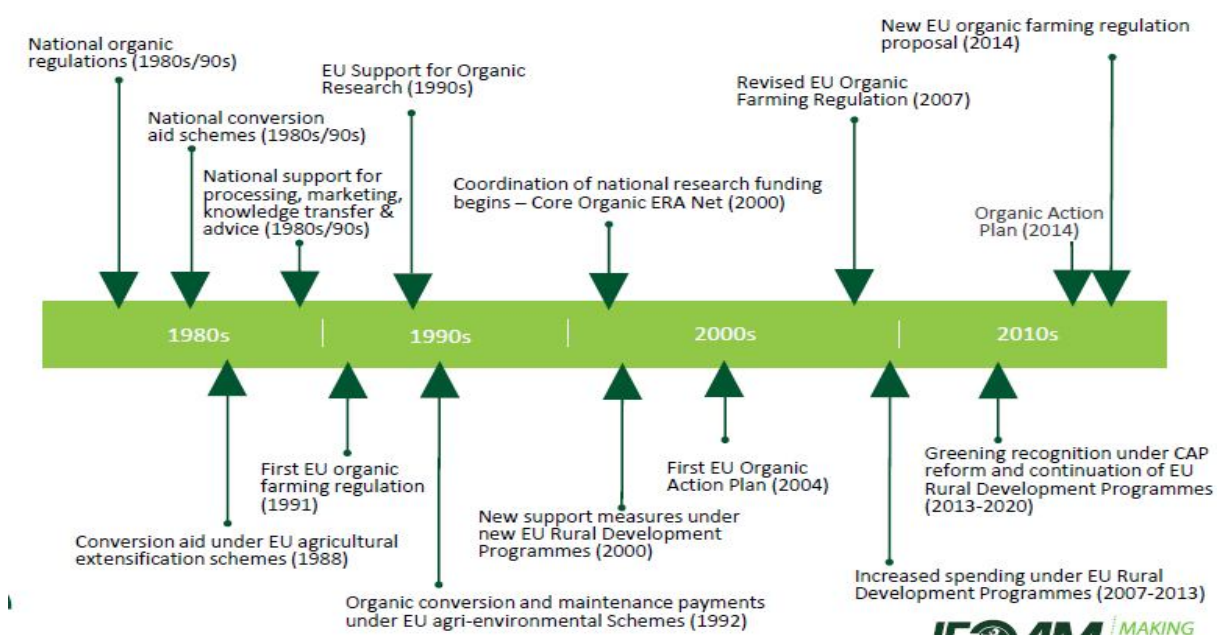
Planul de Acțiune este disponibil pe site-ul Directoratului General pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală al Comisiei Europene:

https://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm

Graficul de mai jos marchează succint evoluția Politicii Agricole Comune în ceea ce privește sprijinul acordat dezvoltării agriculturii ecologice.

Development of EU Organic Farming Policy

Pe modelul lansat de Comisia Europeană, Planuri Naționale de Acțiune pentru Agricultură Ecologică au fost elaborate la nivelul unor state membre sau chiar Planuri Regionale de Acțiune, folosite pentru a coordona și de corobora măsuri de sprijin privind politica ecologică.

Astfel, la nivelul anului 2015, 12 state europene (din UE și EFTA) aveau elaborate Planuri Naționale de Acțiune pentru Agricultură Ecologică (sub diferite denumiri). La nivel regional, în 5 dintre țările europene existau elaborate Planuri Regionale de Acțiune pentru Agricultură Ecologică (nu în toate regiunile acestor țări).

Plan de Acțiune pentru Agricultura Ecologică (PAAE)	Teritoriul (țara/regiunea)
Plan NAȚIONAL	Austria, Croatia, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Ungaria, Ireland, Luxemburg, Polonia, Slovenia
Plan REGIONAL	Wallonia și Flandra (Belgia); Bavaria (Germania); Valencia, Castilia León, Țara Bascilor și Insulele Canare (Spania); Fribourg și Jura (Elveția), Scoția (UK)
Nu exista PAAE NAȚIONAL	Belgia, Bulgaria, Cipru, Germania, Grecia, Islanda, Italia, Letonia, Lituania, Malta, Olanda, Norvegia, Portugalia, Romania, Slovacia, Spania, Suedia, Elveția, UK

Obiectivul principal al proiectului SME Organics este de a elabora, în consultare cu actorii relevanți din domeniul agriculturii ecologice (prin implicarea experților membrii în Comitetul Regional de Reprezentanți), 8 Planuri Regionale de Acțiune în regiunile partenere în proiect, respectiv: Nord-Vest (România), Navarra (Spania), Lodzkie (Polonia), Puglia și Lombardia (Italia), Aquitaine-Limousin (Franța), Ostrobothnia de Sud (Finlanda), Aargau (Elveția).